

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J. R. i W. R.
przeciwko [...] Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej [...] Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 13 października 2022 r., I ACa 299/22,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem kosztów postępowania kasacyjnego 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w zapłacie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego [...] Bank S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 13 października 2022 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem prawnym i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o zagadnienie nowe, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 lutego 2023 r., I CSK 4691/22).

Natomiast dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący powinien w wyodrębnionym wywodzie prawnym wykazać, że w sprawie doszło do kwalifikowanego, a zatem oczywistego naruszenia prawa widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe, niewątpliwie

sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa. Wymagane jest zatem zarówno opisanie, w jaki sposób - w ocenie skarżącego - sąd odwoławczy naruszył wskazane przepisy prawa, a zatem odniesienie się do faktycznych i prawnych okoliczności danej sprawy, jak i wyjaśnienie, dlaczego opisane naruszenie spowodowało oczywistą zasadność składanej skargi, czyli logiczne powiązanie dostrzeżonego naruszenia prawa z wydaniem oczywiście nieprawidłowego wyroku.

Zdaniem skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do potrzeby odpowiedzi na pytanie:

„Czy art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 i art. 5 dyrektywy 93/13 EWG z dnia 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. UE L 1993.95.29) należy interpretować w ten sposób, że spełnienie wymogu sformułowania treści klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, tak aby konsument mógł zrozumieć sposób ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu należy badać z uwzględnieniem wykazania się przez konsumenta przy zawieraniu umowy cechami bycia dostatecznie uważnym i racjonalnym?”

Jednocześnie zdaniem skarżącego jego skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona ponieważ „rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji jest obarczone oczywistym naruszeniem przepisów postępowania, w tym w szczególności art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Apelacyjny ograniczył się tylko do wskazania, że w sprawie nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy, ponieważ „Sąd Okręgowy nie miał obowiązku zawarcia w wyroku informacji tej treści, a okres objęty żądaniem wynika z pozwu oraz uzasadnienia zaskarżonego wyroku”.

Przepisy, na tle których pozwany sformułował zagadnienie prawne były przedmiotem wykładni Trybunału Sprawiedliwości UE oraz Sądu Najwyższego. Klauzule, o których pisze skarżący zostały uznane za abuzywne, ponieważ były nietransparentne. Powodowie nie znali sposobu, w jaki bank kształtował kurs franka szwajcarskiego, zwiększając go bądź zmniejszając wedle swego uznania, a umowa

nie dawała im żadnego instrumentu pozwalającego bronić się przed decyzjami banku w zakresie wyznaczanego kursu, czy też weryfikowania go. Umowa kredytu nie przedstawiała w sposób przejrzysty konkretnych działań czy mechanizmu wymiany waluty obcej ani nie precyzowały sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku, tak by powodowie byli w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich z umowy konsekwencje ekonomiczne, rozmiar swoich zobowiązań. Pomędzy stronami umowy zakłócona została w ten sposób równowaga kontraktowa, gdyż treść kwestionowanych postanowień umożliwiała bankowi jednostronne kształtowanie sytuacji powodów jako konsumentów w zakresie wysokości ich zobowiązań wobec banku. Waloryzacja rat kredytu udzielonego na podstawie umowy o kredyt hipoteczny odbywała się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez pozwanego, będące jego wewnętrznym dokumentem i to uprawnienie banku do określania wysokości kursu waluty nie doznawało żadnych formalnie uregulowanych ograniczeń. W efekcie bank mógł wybrać dowolne kryteria ustalania kursów, niekoniecznie związane z aktualnym kursem ukształtowanym przez rynek walutowy i miał możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie nie było możliwe ze względu na brak oparcia zasad ustalania kursów wymiany o obiektywne i przejrzyste kryteria.

Uznać zatem należy, że kwestia bycia racjonalnym i dostatecznie uważnym konsumentem nie była w stanie uchronić konsumenta przed konsekwencjami płynącymi z takiego sposobu ukształtowania stosunku umownego.

W uchwale składu siedmiu sędziów z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) Sąd Najwyższy, po przytoczeniu adekwatnego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE, stwierdził, że ze względu na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom w przepisach dyrektywy 93/13 sąd krajowy ma obowiązek – od chwili gdy dysponuje niezbędnymi informacjami dotyczącymi okoliczności prawnych i faktycznych danej sprawy – zbadania z urzędu, równoważnie względem przepisów porządku publicznego, czy klauzula ma charakter abuzywny

i wyciągnięcia z tego konsekwencji. Dyrektywa 93/13 ustanowiona została w interesie konsumenta, a jej stosowanie zmierza do udzielenia jemu ochrony.

Oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Wykładnia językowa art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. nie stwarza podstaw do przyjęcia, że w ramach oceny abuzywności postanowienia istotny jest sposób jego stosowania przez przedsiębiorcę. Decydujące znaczenie ma nie to, w jaki sposób przedsiębiorca stosuje postanowienie i dla kogo jest to korzystne, lecz to, w jaki sposób postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta. Z przepisu wynika, że przedmiotem oceny jest samo postanowienie, a więc wyrażona w określonej formie (przeważnie słownej) treść normatywna, tzn. norma lub jej element określający prawa lub obowiązki stron (zob. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15), a jej punktem odniesienia – sposób oddziaływania postanowienia na prawa i obowiązki konsumenta. Samo postanowienie może bezpośrednio kształtować prawa i obowiązki tylko w sensie normatywnym, wpływając na zakres i strukturę praw lub obowiązków stron. Taka interpretacja pozostaje w zgodzie z powszechnie akceptowanym poglądem, że art. 385¹ § 1 k.c. jest instrumentem kontroli treści umowy (stosunku prawnego). To, w jaki sposób postanowienie jest stosowane, jest kwestią odrębną, do której art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. wprost się nie odnosi (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Sankcje będące konsekwencją abuzywności postanowień umownych działają ze skutkiem *ex tunc*, co oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego charakteru tych postanowień umownych (wyjątek stanowi wola konsumenta).

Konkludując, należy przyjąć, że kwestie podniesione przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostały już wyczerpująco wyjaśnione w orzecznictwie SN i TSUE i obecnie nie wymagają dalszej analizy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2023 r., I CSK 4243/22, postanowienia Sądu Najwyższego z 6 lipca 2023 r., I CSK 5755/22, z 20 czerwca

2023 r., I CSK 5673/22, z 6 lipca 2023 r. I CSK 5883/22, z 6 lipca 2023 r., I CSK 5736/22).

Odnosząc się do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy wskazać, że Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że powodowie w ramach powództwa głównego domagali się zwrotu tego, co świadczyli na rzecz pozwanego za okres wynikający z wystawionego przez pozwanego załączonego do pozwu zaświadczenia i w wysokości tam wskazanej (k.64-64), a Sąd Okręgowy twierdzenia te (nie zanegowane przez pozwanego) zaakceptował. Natomiast niedostatki sentencji wyroku Sądu pierwszej instancji wytknięte w punkcie 2b apelacji Sąd Apelacyjny trafnie zakwalifikował jako oczywiste niedokładności, podlegające sprostowaniu przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. Niezależnie od tego, ewentualne wątpliwości co do treści wyroku podlegają rozstrzygnięciu w drodze postanowienia wydanego na podstawie art. 352 k.p.c. i nie świadczą o nierozpoznaniu istoty sprawy.

Ponadto należy wskazać, że sposób sformułowania przez pozwanego powodów oczywistej zasadności skargi kasacyjnej był nieprawidłowy, ponieważ nie jest rolą Sądu Najwyższego domyślanie się jakie konkretnie, poza wskazanym art. 386 § 4 k.p.c., przepisy postępowania zostały przez Sąd drugiej instancji naruszone, w taki sposób, że zaskarżone orzeczenie jest oczywiście wadliwe.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

M.L.

[ał]